

Fornyings-administrasjons- og kirkedepartementet

Postboks 8004 Dep
0030 OSLO

Deres ref.:

Vår ref.:

12/162778/NLW

Dato:

08.11.2012

Høring - endringer i gravferdsforskriften

Fra 1. januar 2008 overførte Bærum kirkelige fellelråd forvaltningsansvaret for kirkegårdene til Bærum kommune v/ Natur og idrett, etter Gravferdslovens § 23. Som følge av denne avtalen overtar Fylkesmannen i Oslo og Akershus myndigheten som er lagt til Bispedømmerrådet. Kommunen har derfor valgt å omtale "Fellelråd" som "Gravplassmyndighet" og "Bispedømmerråd" som "Statlig fagorgan" da dette harmoniserer med vår forvaltningspraksis.

Kommunen ser det som svært positivt at det gjøres en modernisering av lovverket rundt gravplassforvaltning. Kommunen mener det er viktig at alle, uavhengige av tros- og livssyn, imøtekommes med verdighet og respekt i forbindelse med gravferd.

Befolkningsvekst i de store byene legger stor press arealer til bolig, næring, transport og fritidsaktiviteter, her diskuteres løsninger som for eksempel fortetning, forbedring av kollektivtilbudet og bærekraftig utvikling. Kommunen savner en prinsipiell diskusjon tilknyttet behov for fremtidsrettet løsninger på gravferdssektoren og hvordan forskriftene kan bidra til dette.

HØRINGSUTTALELSE TIL FORSLAG OM ENDRINGER I GRAVFERDSFORSKRIFTEN.

KOMMENTARER TIL FORSLAG OM ENDRINGER

Tilpasninger til religiøse og livssynsmessige minoriteter.

Det finnes over 200 registrerte tros- og livssynssamfunn med medlemmer bosatt i Bærum kommune. Kommunen ønsker at lovverket tydeliggjør hvem som kan være representant.

Bør det kunne dispenseres fra kravet om kiste ved gravlegging eller kremasjon?

Bærum kommune mener at dagens ordning der departementet kan fravike krav om kiste jf. forskriften § 39. er tilfredsstillende. Her bør departementet også sette vilkår som er gjeldende for hele landet. Ansvar for det som skal evt. erstatte kiste under transport og oppbevaring må tydeliggjøres og sees i sammenheng med HMS krav for de som har sine arbeidsoppgaver knyttet til håndtering av liket.

Kommunen vil påpeke at det å innvilge krav for noen grupper basert på religiøse behov mener vi vil være vanskelig uten at den øvrige befolkningen gis adgang til samme rettigheter. Den verdensomspennende bevegelse ”The Green Cemetery Movement” arbeider for miljøvennlige gravleggingsalternativer, noe som kan innebære ønsker om gravlegging uten kiste eller urne.

Tilstedeværelse under kremasjon.

Forskriftene har hatt en åpning for at pårørende kan være tilstede under kremering. Det har til nå vært krematoriets daglige ledelse som har gitt tillatelse til dette. Departementet ønsker å flytte dette ansvaret til gravplassmyndighet og presiserer at det er en forutsetning at de praktiske forholdene ligger til rette for dette.

Bærum kommune er enig i departementets forslag, og at det bør fanges opp i godkjennings prosess for nye krematoriebygg.

Tilpasninger til plan- og bygningsloven

Kommunen stiller spørsmål ved bruken av uttrykket vesentlige endringer. Vesentlig endringer kan omfatte mye og er brukt i flere sammenhenger i forskriftene. Vi forstår at uttrykket vurderes ut fra hvordan det brukes i Plan- og bygningsloven.

Her må det søkes om:

- vesentlig endring eller vesentlig reparasjon av tiltak som oppføring, tilbygging, påbygging, underbygging eller plassering av bygning, konstruksjon eller anlegg.

Kommunen savner en tolkning av begrepet som omfavner gravplassens egenart som for eksempel vegetasjon, rammebeplantning, kulturmiljø og estetikk.

Inndeling av gravplass – SOSI standard

Bærum kommune er enig med departements forslag. Bærum har jobbet lenge med utvikling av digitale kart for gravplasser. Kommunen opprettet egen SOSI objektkatalog basert på NS 3420 Beskrivelsestekster for bygg, anlegg og installasjoner. Det er viktig at utvikling av SOSI standard for gravplasser tar utgangspunkt/hensyn til NS3420 og at leverandører av forvaltningsverktøy hovedsakelig Ecclesia eller Gravlund samarbeider med statens kartverk så at løsning og funksjonalitet i programvarene standardiseres.

Universell utforming

Departementet foreslår følgende ordlyd i § 7 annet ledd:

”Gravplassen skal tilrettelegges etter gjeldende regler for universell utforming.”

NS (Norsk standard)11005 Universell utforming av opparbeidete uteområder er ikke en regel men en veiledende standard. Kommunen mener ordlyden bør reflektere det.

”Gravplassen skal tilrettelegges etter gjeldende regler og veiledende standarder for universell utforming.”

TEKNISKE ENDRINGER

Stengning av deler av gravplass

Kommunen er enig med departement at når forholdene er slik at gravplassen drives i strid med forskriftens bestemmelser og **ikke kan utbedres** skal forskriften gi gravferdsmyndighet mulighet for å stenge permanent hele eller deler av gravplassen samt enkeltgraver for kistegravlegging.

Kommunen mener at forskriftene bør gi anledning til **å stenge midlertidig** for urne og kistegravlegging der forholdene **kan utbedres** ved rehabilitering for å sikre forsvarlig gjenbruk av gravene, og **ikke** bare grunnet værforhold.

Grunnvann og drenering: drenering av en gravplass som er tatt i bruk

På veier, stier, og mellom gravfelt er det mulig å legge drenerør uten å berøre fredete/festede graver. Bærum kommune foreslår at ordet gravplass erstattes med gravfelt for å sikre mulighet å gjennomføre enkel forbedringstiltak.

”Gjennom et gravfelt som er tatt i bruk, kan det bare legges nye dreneringer når bispedømmerådet har gitt sitt samtykke.”

Kistegrav

Krav til jordoverdekning

Kommunen støtter departementets forslag om at kravet til jordoverdekning endres fra 1 meter til 0,8 meter, og at det presiseres et minstekrav til mengde jord på siden av kisten.

Gravlegging

Kommunen støtter forslag om at lørdag **ikke** regnes med som virkedag og at gravferdsmyndighet har endelig ord for fastsettelse av dag for gravferd.

Der kommunen har ansvaret for at gravlegging skal skje i henhold til lovverket mener vi *”en representant fra gravplassen alltid **skal** være til stede ved gravlegging av kiste eller urne”*

Dette er ikke til noe hinder for at gravfølget selv kan stå for gjenfylling av graven. Dersom det åpnes for at gravlegging kan skje på kvelden eller i helgene kan det kompenseres ved at pårørende dekker ekstrautgiftene ved å ha en ansatte på jobb utenfor arbeidstid.

Kommunen er enig at i at

”På gravplass kan bare levninger etter mennesker gravlegges”

Minnelund

Siden tidlig på 90 tallet har Bærum kommune operert med tilbud om graver tilknyttet minnelund både med eller uten mulighet for navneføring. Kommunen har lang og vellykket erfaring med dette tilbudet.

Erfaring tilsier at de fleste som velger gravlegging i minnelund ønsker seg en lettstelt grav **ikke** en **anonym** grav i lovens forstand.

Etter vi åpnet for mulighet for gravlegging i minnelund uten navn har det vært nedgang i etterspørsel om anonym gravlegging.

Graver uavhengig av størrelse kan samles på et felt som knyttes til en navnet eller unavnet minnelund for eksempel

- ordinær urnegrav med 4 plasser
- enkel urnegrav med 1 plass
- ordinær kistegrav
- grav til kiste under 1 meter.

Det finnes 429 forvaltninger og ca. like mange ulike måter å tolke/utforme ”navnet minnelund”. Vi mener så mye som mulig angående forvaltning og utforming bør legges til den lokale gravferdsmyndighet med godkjenning av statlig fagorgan.

Merking av grav – minnesmerke

Kommunen mener at følgende kunne erstatte § 20 andre ledd

”Ved navnet minnelund skal det plasseres et trosnøytralt minnesmerke med navn og data på de gravlagte. Utforming og plassering av minnesmerke skal godkjennes av Statlig fagorgan. Nærmere regler og vilkår gis i gravplassmyndighetens vedtekter”

Anonym

Dagens § 15

"med anonym grav forstås grav som ikke har noen gravansvarlig, og hvor gravens plassering bare er kjent for gravplassmyndigheten."

Definisjon mener vi dekker evt. behov for anonymisering og bør ikke endres.

GRAVMINNER

Dimensjoner på gravminner

Kommunen støtte departements forslag:

"Ved anlegg, utvidelse og vesentlig endring av gravplass kan det fastsettes særskilte bestemmelser for gravminner i vedtektene for gravplassen.....Når særlige grunner tilsier det, kan kirkelig fellesråd i enkeltsaker fravike bestemmelsene i denne paragraf."

Fundament

Kommunen ønsker at ordlyden i paragrafen snus slik at

"det stilles krav om pukksetting i samme bredde som fundament, der hvor grunnforholdene tilsier det, kan fellesrådet fravike dette krav"

Godkjenningsordning

Kommunen støtte forslaget om at:

"Gravminnet skal plasseres på anvist plass ved merkepinne plassert i fundamentets bakre senter."

HELSE-, MILJØ OG SIKKERHET

Fjerning av implantater før kremasjon

Bærum kommune er enig med at helsevesenet får ansvar for fjerning av implantat.

Krav til kiste

"Når hensynet til sikkerhet ved krematoriet eller andre særlige grunner tilsier det, kan krematoriet fravike dimensjonskravene i annet ledd eller stille krav til kiste utover det som fremgår av bestemmelsen."

Kommunen stiller seg positiv til at gravferdsmyndigheten kan treffe nødvendige avgjørelser der det er påkrevd på krematoriet.

"Dersom avdøde er lagt i en kiste som ikke kan kremes, skal den som sørger for gravferden gis anledning til å legge avdøde i en annen kiste som fyller kravene, før kremasjon finner sted.

Kirkelig fellesråd kan gi tillatelse til at kiste som ikke kan kremes gravlegges. I tilfelle skal kisten om nødvendig gis 1,5 meter jordoverdekning eller graven belegges med uendelig fredning. Kirkelig fellesråd kan sette vilkår for tillatelsen."

Kommunen mener at de krav som settes til kiste i § 29 skal følges. Det skal **ikke** være anledning til å gravlegge i en kiste som ikke fyller kravene. I de ytterst sjeldne tilfeller hvor kisten ikke fyller kravet, eller omlegging ikke lar seg gjøre, bør det være departementet som fravirke kravet og setter vilkår i henhold til § 39.

Krav til askeurne

Kommune støtte forslaget om at:

"Askeurne skal være forarbeidet av organisk materiale og være nedbrytbar i jord innen den fredningstid som gjelder for gravplassen, og urnen skal være av slik kvalitet at den tåler vanlig håndtering og forsendelse i posten."

Gjenvinning av metallrester etter kremasjon.

Kommunen støtte departementets forslag om gjenvinning av metallrester

ANDRE UTFORDRINGER OG KOMMENTAR TIL FORSKRIFTEN

Andre gravleggingsformer

Statistisk sentralbyrå (SSB) offentliggjorde 21. juni nye framskrivninger for befolkningstallet i alle kommuner, fylker og landet som helhet. Frem til året 2040 forventes veksten å være sterkest i Oslo, Akershus og Rogaland. Befolkningen i Oslo-regionen vokste med 197 000 fra 2000 til 2010, som er 52 prosent av veksten i Norge i løpet av disse ti årene. Oslo-regionen har nå 35 prosent av befolkningen i Norge, mot 34 prosent for ti år siden. Mye tyder på at denne konsentrasjonen vil fortsette, noe som også vises i Statistisk sentralbyrås befolkningsframskrivninger.

Dette innebærer at behov for nye areal til gravplasser bare vil øker. Loven gir i liten grad fleksibilitet til å utvikle nye gravleggingsformer som for eksempel:

- områder på gravplassen der man kan spre asken uten urne, slik det for eksempel er mulig i Sverige.
- kolumbarium, urnenisjer, urnevegg eller lignende der urnen oppbevares midlertidig. Dersom gravplassmyndighet gis anledning til å tilby dette, kan nærmere regler om tidsramme for oppbevaring og gravlegging fastsettes i vedtektene. En slik innretning bør ikke nødvendigvis defineres som grav, men som en utvidelse av frist for gravlegging. Dersom et slikt tilbud foreligger vil familier som mister et medlem mens de bor midlertidig i den kommunen gravplassen er, har mulighet for en midlertidig oppbevaring av urnen fram til de flytter til hjemstedet, og gravlegger der. Tilsvarende vil familier som ikke blir enige om hvor en urne skal gravlegges, gis mulighet til å ha et midlertidig sted å besøke urne.

Kommune ønsker at disse ”nye” muligheter tas opp til diskusjon og vurdering i videre behandling av forskriftene.

Utrustning og atkomst

Vegrett

I tillegg bør det vurderes om det skal legges til rette for gjennomgangstrafikk som for eksempel tur og gangvei. Dette begrunnes med knapphet på arealer i byene, endring i folkets oppfatning av gravplasser og tilpassning til samfunnets øvrige behov.

Porter og gjerder

Det kan tenkes tilfeller der det kan være gunstig å kunne dispensere fra bestemmelsen om inngjerding og lukkbare porter, dette bør tas høyde for i forskriften

Kisten

Kommunen mener at funksjonskrav til kisten må komme tydeligere frem. Kisten er et transportmiddel frem til graven for liket, det er viktig at det presiseres at det er liket som skal gå i oppløsning innen fredningstiden for gravplassen. Kisten skal ikke være til hinder for at den naturlig nedbrytingsprosess settes i gang så fort som mulig.

”Materialer og utstyr som brukes i kiste skal være nedbrytbar og ikke hindre en naturlig nedbryting av liket innen den fredningstiden som gjelder for gravplassenKisten skal være forarbeidet av organiske materialer og ikke være påført materialer som er til hinder for nedbryting eller er skadelig for miljøet”

Urnen

Urnens innhold er hovedsakelig asken som består av knuste utbrente benrester, etter at urnen er gått i oppløsning, står ”askesøylen” igjen med den form den hadde i urnen. Kommunen mener at fastsetting av fredningstid og tid for gjenbruk av en urnegrav bør skje med en annen begrunnelse enn nedbrytingstid.

Krav til jordtype

Bærum kommune mener at det i forskriften må stilles helt konkrete krav til dokumentasjon av jordtype på gravplassene. Dokumentasjon om kornfordelingskurve og organiske innhold skal foreligge sammen med planen for gravplassen.

Urnegrav -krav til jordoverdekning

Gravplassmyndighet har hatt anledning til å fravirke bestemmelse for overdekning av kiste men det er departementet som kan fravirke bestemmelse om overdekning av urne jfr.§14. Kommunen mener at overdekningskrav av 50cm til askeurne med fordel kunne reduseres til 30cm, eller at gravplassmyndighet gis anledning til å fravirke krav om 50cm med å føye til at

”urne kan likevel ikke gis mindre overdekning enn 30cm”

Merking

Kommunen foreslår at setningen i § 34, 1. ledd slettes.

”Brikken følger med gjennom forbrenningen.”

Av praktiske årsaker bør krematoriet kunne innføre rutiner som identifiserer den avdøde gjennom hele prosessen, uten at brikken må følge både inn i ovnen og gjennom askeberederen.

Det må videre avklares om hensikten med brikken kun er å sikre identiteten gjennom prosessen, eller om den også skal sikre identiteten ved gjenåpning av urnegrav i framtiden. I så tilfelle må identifiseringsbrikke også innføres ved kistegravlegging.

Miljø spørsmål

Hvis miljøspørsmål skal ligge inne i Gravferdsforskriften mener kommunen:

- Det bør stilles samme krav til utslipp fra kistegrav som til kremasjon. Det bør stilles krav til rensing av drensvann fra gravplasser, dersom dette inneholder miljøgifter.

Kommune mener avslutningsvis det er ønskelig at de forskjellige begrep som anvendes i forskriftene defineres i en ordliste, eksempelvis gravplass, gravplasskart, gravplassplan, gravfelt, vesentlig endring.

Med hilsen

Kaia Gunby Berger
avdelingsleder

Naomi Louise Wilde
landskapsarkitekt
spesialkonsulent

Kopi til:

Bærum Kirkelige Fellestråd
Fylkesmannen i Oslo og Akershus

